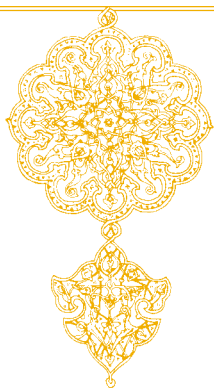

Blázen a jiné paraboly

Blázen a jiné paraboly Chalíl Džibrán

VYŠEHRA D

2008

Translation and epilogue ©
Svetozár Pantůček – dědicové, 1994, 2008

ISBN 978-80-7021-945-4

Blázen

Ptáte se mne, jak jsem se stal bláznem. Příhodilo se to tak: Jednou, dávno před tím, než se zrodili mnozí bohové, jsem se probudil z hlubokého spánku a shledal jsem, že mi byly ukradeny všechny masky, sedm masek, jež jsem vytvořil a nosil v sedmi životech. Běžel jsem bez masky přeplněnými ulicemi a křičel: „Zloději, zloději, proklatí zloději!“

Muži a ženy se mi smáli a někteří přede mnou utíkali zděšeně domů.

Když jsem doběhl na tržiště, vykřikl jakýsi mladík, stojící na střeše domu: „Je to blázen!“ Vzhledl jsem, abych ho uzřel; slunce políbilo mou nahou tvář poprvé. Poprvé slunce políbilo mou nahou tvář, má duše vzplála láskou k slunci a již více jsem nechtěl nosit masky. A jako u vytržení jsem zvolal: „Požehnání, požehnání nechť jsou zloději, kteří mi ukradli masky!“

Tak jsem se stal bláznem.

A našel jsem ve svém bláznovství jak svobodu, tak bezpečnost; svobodu osamělosti a bezpečnost před tím být pochopen, neboť ti, kdož nás chápou, v nás něco zotročují.

Nesmím však být příliš pyšný na svou bezpečnost. Vždyť i zloděj ve vězení je bezpečný před jiným zlodějem.

Za dávných dnů, kdy mi první záchvěv řeči přišel na rty, vystoupil jsem na posvátnou horu a promluvil k Bohu, řka: „Pane, jsem tvým otrokem a budu tě poslouchat navždy.“

Avšak Bůh neodpověděl a jako mocná bouře prolétl kolem.

Po tisíci letech jsem vystoupil na posvátnou horu a opět promluvil k Bohu, řka: „Stvořiteli, jsem tvým výtvozem. Z hlíny jsi mne modeloval a tobě vděčím za vše, co jsem.“

A Bůh neodpověděl, jen jako tisíc rychlých křídel prolétl kolem.

Po dalších tisíci letech jsem vystoupil na posvátnou horu a promluvil k Bohu, řka: „Otče, jsem tvůj syn. V slitování a lásce jsi mne zrodil a láskou a uctíváním zdědím tvé království.“

Bůh neodpověděl a jako mlha halící vzdálené pahorky prolétl kolem.

Po tisíci letech jsem vyšel na posvátnou horu a opět promluvil k Bohu, řka: „Můj Bože, můj cíli a mé naplnění; jsem tvým včerejškem a ty jsi mým zítřkem. Jsem tvým kořenem v zemi a ty jsi mým květem na nebi a společně rosteme před tváří slunce.“

Pak se Bůh nade mnou sklonil, do uší mi zašeptal milá slova a pohltil mne, jako moře pohltí potok tekoucí k němu.

A když jsem sestoupil do údolí a rovin, Bůh tam byl také. 11

MŮJ PŘÍTEL

Můj příteli, nejsem tím, kým se zdám být. Zdání je jen šat, který nosím, pečlivě utkaný šat, jenž chrání mne před tvým vyptáváním a tebe před mou nedbalostí.

„Já“ ve mně, můj příteli, dlí v obydlí ticha a uvnitř setrvá provždy nepostižitelné, nedosažitelné.

Nechtěl bych tě nutit, abys věřil tomu, co říkám, ani důvěřovat tomu, co činím, neboť má slova jsou jen tvé vlastní myšlenky ve zvuku a mé skutky jsou jen tvé vlastní naděje v činu.

Když říkáš: „Vítr vane na východ,“ odpovídám: „Ano, vane na východ,“ neboť bych nechtěl, abys věděl, že mé myšlení neplyne po větru, nýbrž po moři.

Nemůžeš pochopit mé myšlenky plynoucí po moři a ani bych nechtěl, abys je pochopil. Chci být na moři samotén.

Když je pro tebe den, můj příteli, je pro mne noc; i tehdy, když mluvím o poledním přílivu tančícím po pahorcích a o nachovém stínu plížícím se přes údolí. Neboť ty nemůžeš slyšet písně mé temnoty ani vidět má křídla tlukoucí o hvězdy a já bych nechtěl, abys slyšel či viděl. Chci být s nocí samotén.

Když vystoupíš ke svým nebesům, já sestoupím do svých pekel, i když na mne voláš přes záliv bez

12 mostu: „Můj druhu, můj společníku,“ protože nechci, abys viděl mé peklo. Oheň by ti mohl spálit zrak a kouř zaplnit nozdry. A já miluji své peklo příliš mnoho, než abys je mohl navštívit. Chci být v pekle samotén.

Miluješ pravdu, krásu a spravedlnost; a já kvůli tobě říkám, že je dobré a vhodné to vše milovat. Avšak v srdci se směji tvé lásce. Nechci ale, abys viděl můj smích. Chci se smát o samotě.

Můj příteli, jsi dobrý, opatrný a moudrý, a proto jsi dokonalý. Já rovněž mluvím s tebou moudře a opatrně, a přece jsem blázen. Maskuji však své bláznovství. Chci být bláznem sám.

Můj příteli, ty nejsi mým přítelem, jak ti to ale mám dát najevo? Má cesta není tvou cestou, kráčíme však společně ruku v ruce.

STRAŠÁK

Jednou jsem řekl strašákovi: „Jistě tě unavuje stát na tomto opuštěném poli.“

Řekl: „Radost ze strašení je hluboká a nikdy mne neunaví.“

Po chvílce přemýšlení jsem pravil: „Je to pravda, neboť i já jsem poznal tu radost.“

Odpověděl: „Pouze ti, kdo jsou vycpáni slamou, to mohou poznat.“

Pak jsem ho opustit a nevěděl jsem, zda mi složil poklonu, nebo mě urazil. 13

Uplynul rok a strašák se stal filozofem.

A když jsem procházel kolem něj znovu, viděl jsem dvě vrány, jak si stavějí pod jeho kloboukem hnízdo.

NÁMĚSÍČNICE

Ve městě, kde jsem se narodil, žila žena s dcerou, a ty byly náměsíčné.

Jedné noci, kdy ticho objalo svět, se žena a dcera procházely již ve spánku a setkaly se v zahradě zahalené mlhou.

Matka pravila, řkouc: „Konečně, konečně, můj nepříteli! Ty jsi zničila mé mládí, ty jsi budovala svůj život na troskách mého! Kéž bych tě mohla zabít!“

Dcera odpověděla: „Nenáviděná ženo, sobecká a stará! Ty stojíš mezi mým svobodnějším já a mnou. Ty bys chtěla, aby můj život byl odrazem tvého vlastního uvadlého života! Kéž bys byla mrtvá!“

Tu zakokrhla kohout a obě ženy se probudily. Matka řekla laskavě: „To jsi ty, drahousku?“ A dcera odpověděla mile: „Ano, drahá.“

Jednou přešel kolem houfu koček moudrý pes.

Když se přiblížil a viděl, že jsou zabrány do hovorů a nevšímají si ho, zastavil se.

Tu se uprostřed houfu napřímil statný, vážný kocour, rozhlédl se a řekl: „Bratři, modlete se, a budete-li se modlit znovu a znovu, určitě budou přšet myši.“

Když to pes uslyšel, usmál se a odvrátil se od nich se slovy: „Slepé a bláhové kočky! Cožpak není psáno, cožpak nevím já a moji otcové přede mnou, že to, co prší za modlitbu, víru a pokornou prosbu, nejsou myši, nýbrž kosti?“

DVA POUSTEVNÍCI

Na osamělé hoře žili dva poustevníci, kteří uctívali Boha a měli se rádi.

Oba měli společně jednu hliněnou mísu, a to bylo jejich jediné vlastnictví.

Jednoho dne vstoupil zlý duch do srdce staršího poustevníka; ten šel k mladšímu a řekl mu: „Již dlouho žijeme společně. Nadešel čas se rozejít, rozdělíme si majetek.“

Tehdy mladší poustevník zesmutněl a odpověděl: „Rmoutí mě, bratře, že mě chceš opustit. Jestliže ale opravdu musíš jít, budiž.“ Přinesl pak hliněnou

mísu a dal mu ji se slovy: „Nedá se rozdělit, bratře, nechť je tvoje.“ 15

Nato starší poustevník řekl: „Milodar nepřijmu! Nechci nic než pouze to, co mi patří. Musí být rozdělena!“

Mladší poustevník odpověděl: „Když mísu rozbijeme, jaký užitek by pak měla pro tebe nebo pro mne? Je-li to tvé přání, metejme raději los.“

Avšak starší poustevník opět prohlásil: „Chci jen spravedlnost a mít to, co mi patří, nechci svěřit spravedlnost a svůj majetek malicherné náhodě. Mísa musí být rozdělena!“

Tehdy ho již mladší mnich nemohl dále přemlouvat a svolil: „Je-li to skutečně tvé přání a jestliže právě tak to chceš mít, rozbijme nyní mísu.“

Avšak starší mnich v tváři zbrunátněl a vykřikl: „Ty prokletý zbabělče, nedokážeš bojovat!“

O DÁVÁNÍ A BRANÍ

Kdysi žil jakýsi muž, který měl údolí plné jehel. Jednoho dne k němu přišla Ježíšova matka a řekla: „Příteli, šaty mého syna jsou roztrhané, potřebovala bych je nutně spravit, než půjde do chrámu. Nemohl bys mi dát jehlu?“

A on jí nedal jehlu, ale dal jí učené kázání „O dávání a braní“, aby je donesla svému synovi, než půjde do chrámu.

V nejtíši hodině noci, když jsem ležel v polospánku, sesedlo se mých sedm *já* a takto šeptem rozmlouvala:

První *já*: „V tomto bláznovi jsem pobývalo po všechna ta léta, nemajíc nic jiného na práci, než obnovovat bolest ve dne a oživovat žal v noci. Nemohu již snášet svůj osud, a proto se nyní bouřím.“

Druhé *já*: „Tvůj úděl je lepší než můj, bratře, neboť mně je dáno být bláznovým radostným *já*. Směji se jeho smíchem a zpívám v jeho šťastných hodinách a majíc trojmo okřídlené nohy, tančím jeho nejpes-
třejší myšlenky. Právě já se chci vzbouřit proti své protivné existenci.“

Třetí *já*: „Pokud jde o mne, jsem láskou postižené *já*, planoucí pochodeň divoké vášně a fantastických tužeb. Jsem to já, láskou choré *já*, které se chce vzbouřit proti tomuto bláznovi.“

Čtvrté *já*: „Já mezi vámi všemi jsem nejubožejší, protože mi nebylo dáno nic jiného než hnusná zášť a bořivá ošklivost. Jsem to já, bouři podobné *já*, zrozené v černých jeskyních pekelných, kdo chce protestovat proti službě tomuto bláznovi.“

Páté *já*: „To jsem já, myslící *já*, podivínské *já*, *já* hladu a žízně, *já* odsouzené putovat bez odpočinku v hledání neznámých věcí a věcí dosud nestvořených. Já, nikoli vy, se chci vzbouřit.“

Šesté *já*: „A já, pracující *já*, bledý dělník s trpělivými rukama a toužícíma očima, utvářím dny do

obrazů a dávám beztvarym prvkům nové a věčné 17
formy. Já, samotářské *já*, se chci vzbouřit proti to-
muto vrtkavému bláznovi.“

Sedmé *já*: „Jak je podivné, že vy všechna se chcete vzbouřit proti tomuto muži, protože každé z vás má plnit předurčený úděl. Ach! Kdybych tak mohlo být jako jedno z vás, *já* s určeným osudem! Avšak já nemám žádný, já jsem nic nedělající *já*, *já* sedící v němém, prázdném nikde a nikdy, zatímco vy jste zaměstnána znovutvořením života. Vy, nebo já, sousedé, bych se mělo bouřit?“

Když sedmé *já* takto mluvilo, ostatních šest se na ně dívalo soucitně, avšak neřeklo nic. A protože noc byla stále hlubší, šlo jedno po druhém spát naplněno novou a šťastnou pokorou.

Avšak sedmé *já* stále bdělo a upřeně se dívalo do nicoty, která je za všemi věcmi.

SPOR

Jednoho večera se konala v paláci hostina. Přišel tam jakýsi muž, sklonil se pokorně před knížetem a všichni hodovníci se na něj podívali; jedno oko měl vyražené a prázdný důlek krvácel. Kníže se ho zeptal: „Co se ti přihodilo?“ Muž odvětil: „Kníže, jsem zaměstnáním zloděj a dnes večer, neboť nesvítil měsíc, jsem šel vykrást penězoměncův krám. Když jsem lezl oknem, vnikl jsem omylem do tkalcova

18 krámu, kde jsem ve tmě narazil na tkalcovský stav a vyrazil si oko. A nyní, kníže, žádám spravedlivé potrestání tkalce.“

Kníže poslal pro tkalce, ten přišel a bylo nařízeno, že mu má být vyraženo jedno oko.

„Kníže,“ řekl tkadlec, „nařízení je spravedlivé. Je správné, že mi má být jedno oko odňato. Leč, běda! Potřebuji obě, abych mohl vidět obě strany látky, kterou tkám. Mám však souseda, příštipkáře, jenž má také dvě oči, avšak pro svou živnost obě nepotřebuje.“

Kníže tedy poslal pro příštipkáře. Když přišel, vypíchli mu jedno oko.

A spravedlnosti bylo učiněno zadost.

LIŠKA

Liška se dívala na svůj stín při východu slunce a řekla: „Dnes chci mít k obědu velblouda.“ Celé ráno pak obcházela, vyhlížeje velbloudy.

Když ale v poledne uviděla znovu svůj stín, řekla: „Kdyby tak byla alespoň myš.“

Jednou vládl ve vzdáleném městě Virani král, který byl jak mocný, tak moudrý. Obávali se ho pro jeho moc a milovali ho pro jeho moudrost.

Uprostřed toho města byla studně, jejíž voda byla chladná a křišťálová. Pili z ní všichni obyvatelé, i král a jeho dvořané, protože nebylo jiné studně.

Jedné noci, když vše spalo, přišla do města čarodějnice, vlila do studny sedm kapek podivné tekutiny a řekla: „Kdokoli se od této chvíle napije vody, stane se bláznem.“

Příštího jitra se všichni obyvatelé kromě krále a jeho komořího napili ze studny a stali se blázny, jak to předpověděla čarodějnice.

Toho dne si lid v úzkých uličkách a na tržištích jen šeptal: „Král se zbláznil. Náš král a jeho komoří ztratili rozum. Rozhodně nám nemůže vládnout bláznivý král. Musíme ho svrhnout.“

Večer přikázal král naplnit zlatou číši vodou ze studny. Když mu ji přinesli, zhluboka se napil a dal ji rovněž svému komořímu, aby se napil také on.

A v onom vzdáleném městě Virani zavládlo veselí, neboť jejich král a komoří znovu nabyli rozumu.

V krčmě u stolu sešli se tři muži. Jeden byl tkadlec, druhý tesař a třetí hrobník.

Tkadlec řekl: „Prodal jsem dnes jemný lněný rubáš za dva zlatáky. Objednejme vína, co hrdlo ráčí.“

„A já,“ řekl tesař, „jsem prodal nejlepší rakev. Budeme mít k vínu velkou pečení.“

„Já jsem vykopal pouze jeden hrob,“ řekl hrobník, „avšak patron mi zaplatil dvojnásobek. Dejme si také medové koláče.“

Celý ten večer měla krčma napilno, neboť často objednávali víno, maso a koláče. A byli veselí.

Hostinský si mnul ruce a usmíval se na ženu, protože jeho hosté štědře utráceli.

Když odešli, byl měsíc už vysoko na nebi a ti tři šli cestou, zpívali si a pokřikovali.

Hostinský se ženou stáli ve dveřích krčmy a dívali se za nimi.

„Ach!“ řekla žena, „tihle páni! Jak štědrí a jak veselí! Kdybychom jen měli takové štěstí každý den! Pak by náš syn nemusel být majitelem krčmy a pracovat tak tvrdě. Mohli bychom ho vychovat a stal by se knězem.“

Včera v noci jsem vynalezl novou rozkoš. Když jsem ji poprvé zkoušel, přihnali se k mému domu anděl a ďábel. Setkali se u mých dveří a přeli se o mou nově zrozenou rozkoš. Jeden volal: „Je to hřích!“ Zatímco druhý: „Je to ctnost!“

JINÝ JAZYK

Když jsem ležel třetí den po narození v hedvábné kolébce a díval se překvapeně a zaraženě na nový svět kolem sebe, zeptala se moje matka kojné: „Jak se vede mému dítěti?“

Kojná odpověděla: „Má se dobře, paní, krmila jsem je třikrát. Dosud nikdy jsem neviděla, aby tak malé děťátko bylo takhle čilé.“

Rozzlobeně jsem vykřikl: „To není pravda, matko. Má postel je tvrdá, mléko, jež jsem sál, je hořké a prsy nepříjemně zapáchají. Jsem velmi ubohý.“

Avšak matka ani kojná mi nerozuměly, neboť jazyk, jímž jsem mluvil, byl jazykem světa, odkud jsem přišel.

Dvacátého prvního dne mého života, kdy jsem byl pokřtěn, řekl kněz mé matce: „Musíte být vskutku šťastná, paní, že se váš syn narodil jako křesťan.“

Ta slova mě překvapila a knězi jsem řekl: „Pak vaše matka v nebi musí být nešťastná, protože vy jste se nenarodil jako křesťan.“

Avšak ani kněz nerozuměl mému jazyku.

Po sedmi měsících se na mne jednoho dne podíval věstec a řekl mé matce: „Váš syn bude státníkem a velkým vůdcem lidí.“

Já jsem ale vykřikl: „To je lživé proroctví, protože já budu hudebníkem a ničím jiným než hudebníkem.“

Avšak ani v tomto věku nebyl můj jazyk srozumitelný, což mne velmi překvapilo.

Po třiatřiceti letech, zatímco má matka, kojná a kněz již zemřeli (stín Boha nechť se vznáší nad jejich dušemi), jsem včera potkal u chrámové brány věstce, který dosud žije. Když jsme spolu rozmlouvali, řekl: „Vždycky jsem věděl, že se stanete velkým hudebníkem. Již v dětství jsem vám předpověděl tuhle budoucnost.“

Já mu uvěřil, neboť nyní jsem již i já zapomněl jazyk toho jiného světa.

GRANÁTOVÉ JABLKO

Jednou, když jsem žil uvnitř granátového jablka, jsem slyšel, jak jedno jádro říká: „Jednoho dne se stanu stromem, vítr bude zpívat v mých větvích, slunce bude tančit po mém listí a budu silné a krásné po všechna roční období.“

Pak promluvilo jiné jádro: „Když jsem bylo mladé jako ty, také jsem mělo takové plány. Avšak

nyní, když mohu vše uvážit a zhodnotit, chápu, že 23
mé naděje byly marné.“

A také třetí jádro promluvílo: „Nevidím v nás nic,
co slibuje tak velkou budoucnost.“

Čtvrté řeklo: „Avšak jakým výsměchem by náš život
byl bez nějaké větší budoucnosti!“

Páté pak dodalo: „Proč se přít, čím budeme, když
ani nevíme, co jsme.“

Šesté nato odpovědělo: „Ať jsme cokoli, budeme
tím i nadále.“

A sedmé řeklo: „Mám zcela jasnou myšlenku, jak
vše bude, nedokáží to ale vyjádřit slovy.“

Pak promluvílo osmé, deváté, desáté a mnoho
dalších, až mluvila všechna a já jsem pro množství
hlasů nerozuměl ničemu.

A tak jsem se ještě téhož dne přesunul do jádra
kdoule, kde jader není mnoho a mlčí.

DVĚ KLECE

V otcově zahradě jsou dvě klece. V jedné je lev, kterého
otcovi otroci přinesli z pouště Ninive; v druhé
je vrabec, jenž nezpívá.

Každého dne za úsvitu volá vrabec na lva: „Dobré
jitro tobě, bratře vězni.“

Tři mravenci se potkali na nose muže, který spal na slunci. Když se pozdravili, každý podle zvyku svého kmene, zastavili se tam a dali do řeči.

První mravenec řekl: „Tyto pahorky a roviny jsou nejneúrodnější, co jsem kdy poznal. Celý den jsem hledal jakékoli zrníčko, ale není zde k nalezení nic.“

Druhý mravenec prohlásil: „Ani já jsem nenalezl nic, ačkoli jsem navštívil každý úkryt a kdejakou mýtinu. Toto je, jak se domnívám, místo, které můj lid nazývá hebkou, neklidnou zemí, kde neroste nic.“

Pak pozvedl hlavu třetí mravenec a pravil: „Přátelé, nyní stojíme na nose Nejvyššího Mravence, mocného a nekonečného Mravence, jehož tělo je tak velké, že je nemůžeme vidět, jehož stín je tak rozsáhlý, že ho nemůžeme dohlédnout, jehož hlas je tak silný, že ho nemůžeme slyšet. On je všudypřítomný.“

Když takto třetí mravenec promluvil, druzí dva se na sebe podívali a dali se do smíchu.

V té chvíli se muž pohnul, ve spánku zvedl ruku, poškrábal se na nose a tři mravenci byli rozdrceni.

Jednou, když jsem pohřbíval jedno ze svých mrtvých já, přišel ke mně hrobník a řekl mi: „Ze všech těch, kdo sem přicházejí pohřbívat, se mi líbíte jen vy.“

Odpověděl jsem: „To mne velmi těší, avšak proč se vám líbím?“

„Protože oni přicházejí plačíc a odcházejí plačíc, zatímco vy přicházíte se smíchem a odcházíte se smíchem.“

NA STUPNÍCH CHRÁMOVÝCH

Včera večer jsem na mramorových stupních chrámu viděl ženu sedící mezi dvěma muži. Jednu tvář měla bledou, druhou ruměnou.

POŽEHNANÉ MĚSTO

V mládí mi vyprávěli, že v jednom městě žil každý podle Písma svatého.

Řekl jsem si: „Vyhledám to město a jeho blaženost.“ Bylo daleko, a proto jsem si na cestu připravil velké zásoby. Po čtyřiceti dnech jsem město uzřel a čtyřicátého prvního jsem do něj vstoupil.

A ejhle! Každý ze společenství obyvatel měl jen jediné oko a jen jednu ruku. Byl jsem překvapen a řekl jsem si: „Jak je možné, že obyvatelé tak svatého města mají jen jedno oko a jednu ruku?“

Pak jsem si všiml, že i oni byli překvapeni a velice se podívovali mým dvěma rukám a dvěma očím. Když o tom mezi sebou hovořili, zeptal jsem se jich, řka: „Je toto vskutku Požehnané město, kde žije každý podle Písma svatého?“ Odpověděli: „Ano, to je to město.“

„Co se vám přihodilo?“ zeptal jsem se. „Kde máte své pravé oči a pravé ruce?“

Vyzvali mě, abych je následoval: „Pojď a uzříš.“ Dovedli mě k chrámu uprostřed města, kde jsem spatřil hromadu rukou a očí. Všechny odumřelé. Zvolal jsem: „Bože! Který dobyvatel se na vás dopustil takové krutosti?“

Zavládlo mezi nimi vzrušení a jeden stařešina prohlásil: „To jsme si udělali sami. Díky Bohu jsme zvítězili nad zlem, jež bylo v nás.“

Odvedl mě k vysokému oltáři a všichni lidé šli za námi. Nad oltářem mi ukázal vyrytý nápis, na němž jsem četl:

„Jestliže pak oko tvé pravé horší tě, vylup je a vrz od sebe; neboť jest užitečnější tobě, aby zahynul jeden oud tvůj, než by celé tělo tvé uvrženo bylo do ohně pekelného. A pakli ruka tvá pravá horší tě, utni ji a vrz od sebe; neboť užitečnější jest tobě, aby zahy-

nul jeden oud tvůj, než by všechno tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně.“ 27

Tehdy jsem vše pochopil. Otočil jsem se k lidem a zvolal: „Což nemá žádný muž či žena mezi vámi dvě oči nebo dvě ruce?“

Odpověděli mi: „Nikoli, ani jeden. Není nikdo nedotčený kromě těch, kdo jsou dosud příliš mladí, aby mohli číst Písmo svaté a porozumět jeho příkázáním.“

Když jsme vyšli z chrámu, ihned jsem opustil ono Požehnané město, neboť jsem nebyl příliš mlád a mohl jsem číst bibli.

DOBŘÝ BŮH A ZLÝ BŮH

Dobry Bůh a Zlý Bůh se sešli na vrcholku hory.

Dobry Bůh řekl: „Dobry den, bratře.“

Zlý Bůh neodvětil.

A Dobry Bůh dodal: „Máte dnes špatnou náladu?“

„Ano,“ řekl Zlý Bůh, „neboť v poslední době si mě často pletli s vámi, nazývali mě vašim jménem a jednali se mnou, jako bych byl vámi, a to se mi nelíbí.“

Dobry Bůh řekl: „Avšak i mne si pletli s vámi a nazývali mě vašim jménem.“

Zlý Bůh odešel, proklínaje lidskou hloupost.

Porážko, moje porážko, moje samoto a moje
 jste mi dražší než tisíce vítězství! povýšenosti;
 a sladší mému srdci než veškerá sláva světa.

Porážko, moje porážko, moje sebepoznání a můj
 díky vám vím, že jsem dosud mlád a mám rychlé vzdore,
 a že nejsem chycen do léčky vadnoucími vavříny. nohy
 A ve vás jsem našel samotu
 a radost z toho, že se mi lidé vyhýbají a opovrhují
 mnou.

Porážko moje porážko, můj třpytivý mečí a štíte,
 ve vašich očích jsem četl,
 že být dosazen na trůn znamená být zotročen
 a být pochopen znamená být na úrovni druhých
 a být pochopen je toliko dosáhnout lidského
 a jako zralý plod spadnout a být sněden. naplnění

Porážko, moje porážko, můj odvážný společníku,
 uslyšíš mé zpěvy a mé výkřiky a mé mlčení
 a toliko ty budeš ke mně promlouvat o tlukotu křídel
 a naléhání moří
 a horách planoucích v noci
 a jen ty sama budeš šplhat po mé příkré a skalnaté duši.

Porážko, moje porážko, moje nesmrtelná odvaho,
ty a já se budeme smát s bouří
a spolu budeme kopat hroby všemu, co v nás umírá,
a budeme stát na slunci nepoddajně
a budeme nebezpeční.

29

NOC A BLÁZEN

Jsem jako ty, ó Noci, temný a nahý. Kráčím po planoucí cestě, která se klene nad mými sny ve dne, a kdykoliv se má noha dotkne země, vyroste obří dub.

Nikoliv, ty nejsi jako já, ó Blázne, neboť se dosud díváš dozadu, abys viděl, jak širokou šlépěj zanecháváš v písku.

Jsem jako ty, ó Noci, tichý a hluboký. V srdci mého osamění leží Bohyně v šestinedělí a v tom, koho zrodila, se Nebe dotýká Pekla.

Nikoli, ty nejsi jako já, ó Blázne, neboť ty se dosud chvěješ před bolestí a zpěv pekelné propasti tě děsí.

Jsem jako ty, ó Noci, divoký a hrozný, neboť mé uši jsou přeplněny výkřiky přemožených národů a vzdechy po zapomenutých zemích.

Nikoli, ty nejsi jako já, ó Blázne, neboť ty dosud bereš své malé já za druhá a se svým zruďným já nemůžeš být přítelem.

Jsem jako ty, ó Noci, krutý a strašný, neboť má hrud' je ozářena loďmi hořícími na moři a rty mám mokré krví krutých bojovníků.

Nikoli, ty nejsi jako já, ó Blázne, neboť touha po sesterské duši spočívá dosud na tobě a nestal ses zákonem sám pro sebe.

Jsem jako ty, ó Noci, radostný a spokojený, neboť ten, kdo žije v mém stínu, je nyní opilý panenským vínem, a ta, která mne sleduje, hřeší radostně.

Nikoli, ty nejsi jako já, ó Blázne, neboť tvá duše je zahalena do závoje o sedmi záhybech a nedržíš srdce v dlani.

Jsem jako ty, ó Noci, trpělivý a vášnivý, neboť v mé hrudi jsou tisíce mrtvých milenců spalovány v rubáších odumřelých polibků.

Ano, Blázne, ty že jsi jako já? Jsi jako já? A nemůžeš přitom jet na bouři jako na oři a sevřít blesk jako meč?

Jako ty, ó Noci, jako ty, mocný a vysoký a můj trůn je postaven na hromadách padlých bohů. Předemnou také plynou dny, aby políbily lem mého šatu, nikdy mi však nepohlédnou do tváře.

Jsi jako já, dítě mého nejtemnějšího srdce? A myslíš mými nezkrotnými myšlenkami a mluvíš mým nesmírným jazykem?

Ano, jsme dvojčata, ó Noci, neboť ty odhaluješ prostor a já odhaluji duši.

Viděl jsem tvář s tisíci výrazy a obličej
toliko s výrazem jediným, jakoby sevřeným ve formě.

Viděl jsem tvář, jejímž leskem jsem mohl spatřit
ošklivost dole, a tvář, jejíž lesk jsem musel
odstranit, abych viděl, jak je krásná.

Viděl jsem starou tvář zbrázděnou ničím
a hladkou tvář, v níž bylo vyryto vše.

Znám tváře, neboť se dívám látkou, kterou utkaly
mé vlastní oči, a zírám skutečnost skrytou vespodu.

VĚTŠÍ MOŘE

Má duše a já jsme se šli koupat k velkému moři.
Když jsme došli na pobřeží, obcházel jsem je a hledal nějaké skryté a osamělé místo.

Cestou jsme spatřili muže sedícího na šedé skále,
jak bere z pytle špetky soli a hází je do moře.

„To je pesimista,“ řekla má duše. „Opusťme toto místo. Zde se koupat nemůžeme.“

Šli jsme dál, až jsme dospěli k malé zátoce. Tam jsme uviděli muže, který stál na bílé skále a držel vyšperkovanou krabičku, z níž bral cukr a házel ho do moře.

„To je zas optimista,“ řekla má duše. „Ani on nesmí spatřit naše nahá těla.“

Šli jsme tedy dál. Na pláži jsme uviděli muže, jenž sbíral leklé ryby a jemně je kladl zpět do vody.

„Ani před ním se nemůžeme koupat,“ řekla má duše. „To je lidumil.“

A ubírali jsme se dál.

Pak jsme přišli tam, kde jsme zahlédli muže, jak obkresluje na písek svůj stín. Přišly velké vlny a obrys stínu setřely. Avšak on ho stále znovu obkresloval.

„To je mystik,“ řekla má duše, „opusťme i jeho.“

Šli jsme proto dál, až jsme v klidném malém zálivu spatřili muže nabírat pěnu a klást ji do alabastrové vázy.

„To je idealista,“ řekla má duše, „rozhodně nesmí vidět naši nahotu.“

Pokračovali jsme ve své cestě a náhle jsme uslyšeli hlas: „Toto je moře, hluboké moře. Toto je ohromné a mocné moře.“ Když jsme došli k místu, odkud se hlas ozýval, stál tam muž, jenž byl zády obrácen k moři a u ucha si přidržoval lasturu, naslouchaje jejímu šumění.

A má duše řekla: „Jděme dál. To je realista, otáčí se zády k celku, jež nemůže pochopit, a proto se zabývá jen zlomkem.“

Tak jsme šli dál. Na zapleveleném místě mezi skalami ležel muž s hlavou zahrabanou v písku. A já jsem řekl své duši: „Zde se můžeme vykoupat, protože nás neuvidí.“

„Nikoli,“ řekla má duše, „neboť ten je nejhorší ze všech. Je to puritán.“

Tvář mé duše pak zahalil velký smutek a zazníval i z jejího hlasu. 33

„Pojďme odtud,“ řekla, „neexistuje osamělé a skryté místo, kde bychom se mohli vykoupat. Nechtěla bych, aby vítr zvedal můj zlatý vlas nebo odhalil mou bílou hrud v tomto vzduchu anebo aby světlo odkrylo mou posvátnou nahotu.“

Opustili jsme tedy ono moře a vydali se hledat nějaké větší.

UKŘIŽOVANÝ

Volal jsem na lidi: „Chtěl bych být ukřižován!“

A oni řekli: „Proč by měla tvá krev padnout na naše hlavy?“

Já jim odvětil: „Jak jinak budete povýšeni, než tím, že ukřižujete blázna?“

Lidé to uznali a já jsem byl ukřižován. A ukřižování mě uklidnilo.

Když jsem byl pověšen mezi zemí a nebesy, zvedli své hlavy, aby na mne pohlédli. Cítili se povýšeně, neboť jejich hlavy nebyly nikdy dříve pozvednuty.

Jak však stáli, vzhlížejíce ke mně, jeden zvolal: „Proč se snažíš pykat?“

Jiný křikl: „Proč se za nás obětuješ?“

A třetí řekl: „Myslíš si, že za tuto cenu si koupíš slávu světa?“

Pak prohlásil čtvrtý: „Hleďte, jak se usmívá! Může být taková bolest odpuštěna?“

34 A já jsem jim všem odpověděl, řka:

„Pamatujte si pouze, že jsem se usmíval. Nepykám, ani se neobětuji, ani si nepřejí slávu, nemám nic k odpuštění. Žíznil jsem a snažně vás prosil, abyste mi dali napít mé vlastní krve. Čím jiným může být uhašena bláznova žízeň než vlastní krví? Byl jsem němý a žádal vás o rány místo úst. Byl jsem uvězněn ve vašich dnech a nocích a hledal dveře do širších dní a nocí.

A nyní jdu, jako již jiní ukřižovaní odešli. Nemyslete si, že jsme ukřižováním znaveni. My musíme být totiž ukřižováni většími a ještě většími lidmi mezi většími zeměmi a většími nebesy.“

HVĚZDÁŘ

Ve stínu chrámu jsme já a můj přítel uviděli sedět o samotě slepce. Můj přítel řekl: „Pohled na nejmoudřejšího muže naší země.“

Pak jsem opustil svého přítele, přikročil ke slepému muži a pozdravil ho. Dali jsme se do řeči.

Po chvíli jsem se zeptal: „Promiň mi otázku, odkdy jsi slepý?“

„Od narození,“ odpověděl.

Otázal jsem se: „A jakou dráhu učenosti sleduješ?“

Odvětil: „Jsem hvězdář.“

Pak si položil ruku na hrud' se slovy: „Pozoruji všechna tato slunce, tyto měsíce a hvězdy.“

Zde sedím mezi svým bratrem horským velikánem a svou sestrou mořskou hlubinou.

My tři jsme jedno v osamění a láska, která nás poutá dohromady, je hluboká, silná a podivná. Vždyť je hlubší než hloubka mé sestry, silnější než síla mého bratra a podivnější než podivnost mého bláznovství.

Věky plynuly, až první šedý úsvit nám umožnil vzájemně se spatřit. Ačkoli jsme viděli zrození, naplnění a smrt mnoha světů, jsme stále dychtiví a mladí.

Jsme mladí a dychtiví, a přece jsme bez druhů a bez návštěv, a ač ležíme v nepřerušném poloobjetí, jsme neutěšení. Jaké však pohodlí skýtá řízená touha a nevybitá vášně? Odkud musí přijít zářící Bůh, aby zahřál postel mé sestry, a jaká bouře uhasí oheň mého bratra? Která žena dokáže poroučet mému srdci?

V tichu noci šeptá má sestra ve spánku neznámé jméno ohnivého boha a můj bratr volá do dálky po chladné a vzdálené bohyni. Avšak po kom volám ve spánku já, to nevím.

.

Zde sedím mezi svým bratrem horským velikánem a svou sestrou mořskou hlubinou. My tři jsme jedno v osamění a láska, která nás poutá dohromady, je hluboká, silná a podivná.

Stéblo trávy řeklo podzimnímu listu: „Ty děláš při pádu takový hluk! Zaháníš všechny mé zimní sny.“

List se rozhorlil: „Tvůj rod je nízký stejně jako tvé obydlí! Jsi škodolibá věc, která neumí zpívat! Nežiješ nahoře ve vzduchu a nemůžeš vydat ani zvuk zpěvu.“

Pak se podzimní list snesl na zem a usnul. Když nastalo jaro, probudil se opět a byl stéblem trávy.

Když nadešel zas podzim, dolehl na ně zimní spánek a nad ním se vzduchem snášely listy. Šeptalo si pro sebe: „Ó, ty podzimní listy! Dělájí takový hluk! Zahánějí všechny mé zimní sny.“

OKO

Oko jednoho dne řeklo: „Tamhle vidím údolí a hory zahalené modrou mlhou. Není to krásné?“

Ucho poslouchalo a po chvílce pozorného naslouchání prohlásilo: „Kde je ale nějaká hora? Neslyším ji.“

Nato promluvila ruka, řkouc: „Marně se snažím ucítit ji nebo se jí dotknout, nemohu objevit žádnou horu.“

Nos řekl: „Žádná hora neexistuje, necítím ji.“

Pak se oko obrátilo jinam, všichni začali spolu mluvit o divném preludu oka a řekli: „S okem musí něco být.“

Kdysi žili ve starém městě Afkaru dva učenci, přičemž jeden nenáviděl a urážel učení toho druhého. Jeden totiž popíral existenci boží, zatímco druhý byl věřící.

Jednoho dne se ti dva setkali na tržišti, před svými stoupenci se začali přít a dokazovat existenci či neexistenci boží. Po několika hodinách hádky se rozešli.

Toho večera přišel nevěřící do chrámu, sklonil se před oltářem a prosil bohy, aby zapomněli na jeho vzpurnou minulost.

A v tutéž hodinu druhý učenec, který bohy uctíval, spálil své svaté knihy, neboť se stal nevěřícím.

KDYŽ SE ZRODIL MŮJ ŽAL

Když se zrodil můj Žal, ošetřoval jsem ho pečlivě a bděl nad ním s láskyplnou něhou.

Můj Žal rostl jako všechno živé, silný, krásný a plný úžasných rozkoší.

Můj Žal a já jsme se měli rádi a milovali jsme svět kolem sebe, neboť Žal měl laskavé srdce a moje srdce bylo laskavé k Žalu.

Když jsme rozmlouvali, můj Žal a já, dostávaly naše dny křídla a naše noci byly opředeny sny, neboť Žal měl výmluvný jazyk a můj jazyk byl výmluvný se Žalem.

38 Když jsme zpívali společně, můj Žal a já, naši sousedé usedali k oknům a naslouchali. Naše zpěvy byly hluboké jako moře a naše melodie byly plné podivných vzpomínek.

Když jsme se společně procházeli, můj Žal a já, dívali se lidé na nás laskavě a šeptali neobyčejně milá slova. Někteří se ale na nás dívali se závistí, neboť Žal byl něčím ušlechtilým, a já jsem byl na Žal hrdý.

Můj Žal však jednou zemřel, jako všechno živé, a já jsem zůstal samotný se svými úvahami a hloubáním.

Když nyní mluvím, narážejí mi slova tvrdě do uší.

Když zpívám, nepřicházejí už sousedé naslouchat mým písním.

Když jdu po ulicích, nikdo se na mne nedívá.

Pouze ve spánku slyším hlasy říkající útrpně: „Hle, zde leží muž, jehož Žal je mrtev.“

KDYŽ SE ZRODILA MÁ RADOST

Když se zrodila má Radost, držel jsem ji v náručí a vystoupil na vršek domu, volaje: „Přijďte, moji sousedé, přijďte a pohleďte, neboť se dnes ve mně zrodila Radost. Přijďte a uzřete tu veselou věc, jež se směje na slunci.“

Avšak nikdo z mých sousedů se nepřišel podívat na mou Radost a velmi mne to udivilo.

Den co den jsem po sedm měsíců hlásal Radost z vršku domu, ale stále na mne nikdo nedbal. Má

Radost a já jsme byli samotni, neviděni a nevyhledá- 39
vání.

Tehdy má Radost začala blednout a slábnout, neboť žádné jiné srdce kromě mého neudržovalo její půvab a žádné jiné rty nelíbaly její rty.

Pak má Radost zemřela osamocněním.

A teď pouze vzpomínám na svou mrtvou Radost, vzpomínaje na svůj mrtvý Žal. Avšak vzpomínka je jako podzimní list, jenž šeptá chvilku ve větru a pak už ho není slyšet.

DOKONALÝ SVĚT

Bože ztracených duší, ty, jenž jsi ztracen mezi bohy, slyš mne:

Vznešený Osude, který bdíš nad námi, bláznivými bludnými duchy, slyš mne:

Žiji uprostřed dokonalé rasy, já, nejvíce nedokonalý. Já, lidský chaos, mlhovina zmatených prvků, pohybuji se mezi ukončenými světy, národy s úplnými zákony a čistým řádem, jejichž myšlenky jsou roztríděny, jejichž sny jsou uspořádány a jejichž představy jsou zapsány a zaznamenány.

Jejich ctnosti, ó Bože, jsou změřeny, jejich hříchy jsou zváženy, ba dokonce i nesčetné děje, které probíhají v šerém polosvitu ani hříchu, ani ctnosti, jsou zaznamenány a urovnány.

Zde jsou dny a noci rozděleny do období řízení a řízeny pravidly bezúhonné přesnosti.

Jíst, pít, spát, zakrývat lidskou nahotu a pak být unaven v patřičnou dobu.

Pracovat, hrát si, zpívat, tančit a pak ležet klidně, až hodiny odbijí čas.

Myslet tak, myslet tak mnoho a pak přestat myslet a cítit, když jistá hvězda stoupá nad obzor.

Okrást souseda s úsměvem, uštedřit dary s půvabným pokynutím ruky, chválit opatrně, hanět obezřele, zničit duši slovem, spálit tělo dechem a pak si omýt ruce, když denní práce je skončena.

Milovat podle stanoveného řádu, udržovat lidské lepší já v předem přijatém způsobu, uctívat bohy patřičně, kout dábelské pletichy a pak zapomenout na vše, jako by paměť zemřela.

Myslet s motivem, rozjímat s úvahou, být šťasten příjemně, trpět vznešeně a pak vyprázdnit číši, takže zítra může být naplněna znovu.

To všechno, ó Bože, je myšleno prozíravě, zrozeno odhodlaně, živeno přesně, ovládáno pravidly, řízeno rozumem a pak odpraveno a pohřbeno podle předepsané metody. Ba i jejich tiché hroby, které leží v lidské duši, jsou označeny a očíslovány.

To je dokonalý svět, svět dovršené znamenitosti, svět nejvyšších zázraků, nejzralejší plod boží zahrady, mistrovská myšlenka vesmíru.

Avšak proč bych zde měl být, ó Bože, já, zelené símě neukojené vášně, bláznivá bouře, která nemíří

ani na východ, ani na západ, zbloudilý úlomek spá- 41
lené planety?“

Proč jsem zde, ó Bože ztracených duší, ty, jenž jsi
ztracen mezi bohy?

Když se 6. ledna 1883 narodil na severu Libanonu v oblasti bájemí opředených cedrů ve vesničce Bšarré Džibrán Chalíl Džibrán, netušili jeho rodiče, že se jejich syn stane jedním z nejoblíbenějších a nejznámějších arabských spisovatelů, a to přesto, že značnou část své literární tvorby vydá v angličtině.

Jeho myšlení i tvorbu významně ovlivnilo prostředí rodné země. Jednak to byl vliv přírody, v níž občas trávil s otcem v pastýřském stanu noci pod velebnými cedry a na jejíž klid rád vzpomínal později, v uspěchaném životě v New Yorku; jednak vliv starých arabských legend a lidových příběhů, které mu vyprávěla a zpívala matka ve snaze rozvinout chlapcovu představivost. Jeho matka byla dcerou maronitského kněze a vynikala inteligencí, moudrostí a jazykovým nadáním. Džibrán se tak díky dobrému domácímu vzdělání naučil už v dětství vedle arabštiny francouzštině a angličtině. Záhy se u něj začal projevovat zájem o kreslení.

Protože rodina byla chudá, vystěhovala se matka s dětmi v roce 1894 do čínské čtvrti Bostonu ve Spojených státech, kde už žila řada libanonských emigrantů. Rodina věřila v Džibránovo nadání, a proto ho dala do školy. Po necelých třech letech se mohl Džibrán vrátit do Libanonu, aby si doplnil

186 vzdělání na Škole moudrosti (Madrasat al-hikma). V posledním roce studia tam začal vystupovat jako intelektuální vůdce svých vrstevníků a vydal dokonce jedno číslo kulturního časopisu.

Po návratu do Bostonu dále rozvíjel nejrůznějším způsobem svůj talent a doplňoval si podle vlastního výběru vzdělání. Džibrán byl ovšem nejen spisovatelem, ale také malířem. V roce 1908 si zdokonaloval malířské schopnosti v Paříži, kde si s jedním přítelem najal ateliér a společně navštěvovali výstavy a muzea. Velmi na něj zapůsobila setkání s významnými osobnostmi, které portrétoval: Auguste Rodin, Claude Debussy, Maurice Maeterlinck, Edmond Rostand aj. Kreslení přitom pokládal za prostředek ilustrující a vyjadřující jeho myšlenky.

S pařížským pobytem se pojí mimo jiné Džibránova snaha dělat si reklamu, vytvářel totiž kolem své osoby mýtus a mísil přitom skutečnost s fikcí. Tak si například před Američany hrál rád na bohatého orientálního knížete. Tehdy se rovněž vyvinul přátelský vztah s Majj Zijáde, libanonskou spisovatelkou žijící v Egyptě, který udržoval formou korespondence po dlouhá léta až do smrti.

Džibrán sprádal plány na obrodu arabského světa a občas o tomto problému diskutoval se svými přáteli; za pobytu v Londýně plánoval postavení budovy pro operu v Bejrútu. V roce 1911 pomáhal organizovat Zlatý kroužek, což bylo reformní sdružení mající kulturně politický charakter.

Legendu kolem své osobnosti začal soustavně rozvíjet po přestěhování do New Yorku, kde svůj ateliér nazýval „poustevnou“. Měl ho vyzdoben symbolickými a svatými obrazy, hořely tam svíčky a vonělo kadidlo. Sám Džibrán se splývajícími dlouhými vlasy a černě oděn působil dojmem poustevníka nebo orientálního mudrce. Taková atmosféra harmonizovala totiž s jeho literární tvorbou.

Džibránovo literární dílo můžeme rozdělit zhruba do dvou období, přičemž první sahá od počátečních literárních pokusů po rok 1914 a díla jsou psána arabsky; druhé pak od tohoto mezníku (nebo od roku 1918) až po jeho smrt, kdy psal anglicky.

Již v patnácti letech napsal první verzi svého nejslavnějšího díla *Prorok* (an-Nabí) v arabštině, v sedmnácti mu vyšla v novinách první báseň v próze a od roku 1905 vydával své spisy knižně.

Pozoruhodný byl osud jeho díla *Vzbouřené duše* (al-Arváh al-mutamarrida), které začal psát v roce 1903 a vydal je o pět let později. Jako první arabský spisovatel v něm zcela otevřeně odsoudil nepravosti církve, nespravedlnost soudnictví, šejchy vykořisťující lid i tradice nutící mladé dívky provdat se za starce. Stávající authority to pokládaly za útok proti sobě, kniha byla na bejrútském tržišti veřejně spálena, Džibrán byl exkomunikován z maronitské katolické církve a odsouzen k vyhnanství.

V dalších letech psal hodně arabsky a přepracovával *Proroka*, stále ještě v arabštině. Autorův rozchod

188 s napodobováním starých klasických vzorů znamená dílo *Zlomená křídla* (al-Adžniha al-mutakassira) z roku 1912. Je to autobiografické vyprávění, příběh jeho první lásky v Libanonu, vyjadřující zklamání nad slabostí krajanů, kteří ustupují před tradiční pater-nalistickou autoritou duchovenstva.

V Džibránově prvním tvůrčím období lze pozorovat prvky romantismu a sentimentalismu, jak je patrné v příběhu *Chalíl neznaboh* (Chalíl al-káfir). Vyjadřoval v nich víru v předurčenost lásky, zazníval v nich kult ženství a byl zde patrný vliv Rousseauův. Současně se bouřil proti nejružnějším sociálním ne-spravedlnostem.

Díla jeho druhého období dostávala ironický cha-rakter a objevovala se v nich často zatrpkllost. První anglicky psaná sbírka *Blázen* (The Madman, 1918) obsahuje krátké paraboly a básně v próze plné vnitřní hořkosti a ukazující egoistické vztahy mezi lidmi. Další kniha parabol a básní v angličtině *Před-zvěst* (The Forerunner, 1920) naznačuje již východi-sko ze zatrpkllosti, stále je ale cítit, že se nová naděje dosud autorovi neukázala.

Významným organizačním počinem byl na po-čátku 20. let vznik literární společnosti ar-Rábita al-kalamíja, sdružující významné představitele liba-nonských spisovatelů žijících v Americe. Předsedou společnosti, která sehrála v literárním životě velkou roli, se stal Džibrán.

Nejslavnější Džibránova básnická próza *Prorok* (The Prophet), tentokrát v angličtině, vyšla po letech intenzivní práce v roce 1923. Je to mistrovské dílo, které bylo přeloženo do více než dvaceti jazyků (česky Vyšehrad 1990). Jeho styl je melodický a vyniká osobitou frazeologií. Na obsahu je patrný vliv Nietzscheho a Rousseaua i biblických a různých arabských textů. Dílo je prvním svazkem zamýšlené trilogie a zabývá se tématy osvětujícími vztah člověka k člověku.

Druhý díl této trilogie – *Zahrada prorokova* (The Garden of the Prophet) – vyšel posmrtně v roce 1933 na základě dochovaných fragmentů. Je věnován vztahu člověka k přírodě. Třetí díl bohužel nevznikl a nedochovalo se ani dostatek fragmentů; měl se zabývat vztahem člověka k bohu.

Třetí svazek parabol s názvem *Poutník* (The Wanderer), jehož rukopis Džibrán dokončil, vyšel posmrtně v roce 1933. Má podobný charakter jako předchozí dva svazky *Blázen* a *Předzvěst*, má však poněkud obecnější ráz a obsahuje další varianty na různá oblíbená témata.

V Džibránově životě sehrálo významnou roli několik žen. Jako student se v Libanonu zamiloval do Selmy Karame, která však byla přinucena provdat se za zhýralého synovce úplatného biskupa – zklamání našlo svůj literární odraz v díle *Zlomená křídla*. Vedle korespondence s Majj Zijáde hraje důležitou

190 úlohu přátelství s Mary Haskelovou, která ho věrně provázela a starala se o knižní vydávání jeho tvorby v angličtině. Za mnohé byl zavázán Barbaře Youngové. Ta vyslechla v kostele svatého Marka v New Yorku recitaci *Proroka* a odnesla si tak silný dojem, že se rozhodla autora vyhledat. Jejich vztah, založený na vzájemném porozumění, trval pak až do Džibránovy smrti. Podle jeho vlastního vyjádření ho ženy sice milovaly, avšak nechápaly.

Džibrán zemřel 10. dubna 1931. Jeho ctitele tato ztráta přímo ohromila a do kostela se s ním přišly rozloučit obrovské zástupy. Spisovatelovo tělo bylo převezeno do rodného městečka Bšarré, kde bylo později zřízeno muzeum s jeho rukopisy a kresbami.

Přestože od Džibránovy smrti uplynulo více než šedesát let (dnes již více než pětasedmdesát – pozn. red.), zůstává dodnes jeho dílo svěží a aktuální. Lidé oceňují jak vynikající a nevšední uměleckou formu jeho tvorby, tak přímo sugestivní myšlenkový náboj jednotlivých děl. Bývá nazýván „Dantem 20. století“, „nesmrtelným prorokem z Libanonu“ či „velikánem své doby“.

Také v Čechách se dostává Džibránova tvorba povzvolna do povědomí lidí. Ve 40. letech to byl první rozmnožený překlad *Proroka*, v 60. a 70. letech se objevily články a přeložené ukázky v časopisech *Světová literatura* a *Nový Orient* a v roce 1990 konečně vyšel knižní překlad *Proroka* a *Zahrady prorokovy*

v nakladatelství Vyšehrad. Následovaly další články, 191
zdařilá recitace z díla *Prorok* v Divadle hudby, slavnostní pořad České orientalistické společnosti k 60. výročí od smrti spisovatele a konečně tato publikace, přibližující dále ve větším rozsahu Džibránovo dílo.

Svetozár Pantůček

OBSAH

(7) Blázen

- (9) BLÁZEN
- (10) BŮH
- (11) MŮJ PŘÍTEL
- (12) STRAŠÁK
- (13) NÁMĚSÍČNICE
- (14) MOUDRÝ PES
- (14) DVA POUSTEVNÍCI
- (15) O DÁVÁNÍ A BRANÍ
- (16) SEDM MÝCH „JÁ“
- (17) SPOR
- (18) LIŠKA
- (19) MOUDRÝ KRÁL
- (20) CTIŽÁDOST
- (21) NOVÁ ROZKOŠ
- (21) JINÝ JAZYK
- (22) GRANÁTOVÉ JABLKO
- (23) DVĚ KLECE
- (24) TŘI MRAVENCÍ
- (25) HROBNÍK
- (25) NA STUPNÍCH CHRÁMOVÝCH
- (25) POŽEHNANÉ MĚSTO
- (27) DOBRÝ BŮH A ZLÝ BŮH
- (28) PORÁŽKA

- (29) NOC A BLÁZEN
- (31) TVÁŘE
- (31) VĚTŠÍ MOŘE
- (33) UKŘIŽOVANÝ
- (34) HVĚZDÁŘ
- (35) VELKÁ TOUHA
- (36) ŘEKLO STÉBLO TRÁVY
- (36) OKO
- (37) DVA UČENCI
- (37) KDYŽ SE ZRODIL MŮJ ŽAL
- (38) KDYŽ SE ZRODILA MÁ RADOST
- (39) DOKONALÝ SVĚT

(43) Předzvěst

- (45) PŘEDZVĚST
- (46) BOŽÍ BLÁZEN
- (49) LÁSKA
- (50) KRÁL POUSTEVNÍK
- (52) DCERA LVA
- (54) TYRANSTVÍ
- (54) SVĚTEC
- (55) PLUTOKRAT
- (56) VĚTŠÍ JÁ
- (57) VÁLKA A DROBNÉ NÁRODY
- (57) KRITIKOVÉ
- (58) BÁSNÍCI
- (59) KOROUHVIČKA

- (60) KRÁL ARADU
(60) Z MÉHO HLUBŠÍHO SRDCE
(61) DYNASTIE
(63) VĚDĚNÍ A POLOVĚDĚNÍ
(64) ARCH SNĚHOBÍLÉHO PAPÍRU
(64) UČENEC A BÁSNÍK
(66) HODNOTY
(66) JINÁ MOŘE
(67) LÍTOST
(67) UMÍRAJÍCÍ MUŽ A SUP
(68) ZA MOU SAMOTOU
(69) POSLEDNÍ HLÍDKA

(75) Poutník

- (77) POUTNÍK
(77) ŠATY
(78) OREL A SKŘIVÁNEK
(79) MILOSTNÁ PÍSEŇ
(80) SLZY A SMÍCH
(81) NA TRHU
(82) DVĚ PRINCEZNY
(82) BLESK
(83) POUSTEVNÍK A ZVÍŘATA
(84) PROROK A DÍTĚ
(85) PERLA
(85) TĚLO A DUŠE
(86) KRÁL

- (89) NA PÍSKU
- (90) TŘI DARY
- (91) MÍR A VÁLKA
- (91) TANEČNICE
- (92) DVA STRÁŽNÍ ANDĚLÉ
- (94) SOCHA
- (95) VÝMĚNA
- (95) LÁSKA A NENÁVIST
- (96) SNY
- (96) V ZAHRADĚ BLÁZINCE
- (97) ŽÁBY
- (98) ZÁKONY A ZÁKONODÁRSTVÍ
- (99) VČERA, DNES A ZÍTRA
- (100) FILOZOF A PŘÍŠTIPKÁŘ
- (101) STAVITELÉ MOSTŮ
- (102) POLE ZAADU
- (103) ZLATÝ PÁS
- (104) RUDÁ ZEMĚ
- (104) ÚPLNĚK
- (105) PROROK POUSTEVNÍK
- (105) VELMI STARÉ VÍNO
- (106) DVĚ BÁSNĚ
- (107) PANÍ RUTH
- (108) MYŠ A KOČKA
- (109) PROKLETÍ
- (109) GRANÁTOVÁ JABLKA
- (110) BŮH A MNOHO BOHŮ
- (111) HLUCHÁ ŽENA
- (113) HLEDÁNÍ

- (114) ŽEZLO
(114) CESTA
(116) VELRYBA A MOTÝL
(116) NAKAŽLIVÝ MÍR
(117) STÍN
(118) SEDMDESÁT
(118) HLEDÁNÍ BOHA
(119) ŘEKA
(120) DVA LOVCI
(121) DRUHÝ POUTNÍK

(123) **Chalíl neznaboh**

- (185) PROROK Z LIBANONU
(DOSLOV)

Blázen a jiné paraboly Chalíl Džibrán

EDICE MOZAIKA

Z anglických originálů The Madman, The Forerunner,
The Wanderer a Khalil the Heretic,
vydaných v letech 1963, 1965 a 1980 nakladatelstvími
William Heinemann a Castle Books v Londýně,
přeložil a doslovem opatřil Svetozár Pantůček
Přebal, vazbu a grafickou úpravu navrhla Hana Blažejová
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2008 jako svou 830. publikaci
Odpovědná redaktorka Radka Fialová
Vydání druhé, ve Vyšehradu první. 5,48 AA. Stran 200
Vytiskla tiskárna Finidr, spol. s r. o.
Doporučená cena 188 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7021-945-4